

**ЖУСУП
АБДРАХМАНОВ**

**Кыргыз мамлекеттүүлүгүнүн
пайдубалын түптөгөн
реформатор
(1927–1933-жылдардагы
ишмердүүлүгү)**

1924-ЖЫЛЫ КЫРГЫЗ ЭЛИ АВТОНОМИЯЛУУ ОБЛУС ТҮРҮНДӨГҮ СОВЕТТИК УЛУТТУК-МАМЛЕКЕТТИК ТҮЗҮЛҮШКӨ ЭЭ БОЛГОН.

Жусуп Абдрахманов, 1920-жылдардын башында Абдыкерим Сыдыков, Ишеналы Арабаев жана башкалар менен бирге Түркстан Республикасынын курамында тоолуу облус түзүү сунушун киргизген. 26 жашында Кыргыз АССРинин Эл Комиссарлар Кеңешинин Төрагасы болуп дайындалган. Анын жаштыгы жана энергиясы жаңы мамлекеттүүлүктүн жаралышына түрткү болду.

Улуттук-аймактык чектөө боюнча Түркстан комиссиясынын кыргыз бюросу. Ортодо Ж. Абдрахманов отурат. Сүрөт: 1924-жыл

Бүткүл россиялык Борбордук аткаруу комитетинин токтому РСФСРдин (Россия Советтик Федеративдик Социалисттик Республикасы) курамында Кара-Кыргыз автономдуу облусун түзүү жөнүндө токтом. 1924-жыл, 14-октябрь.

Кыргыз элинин улуттук мамлекеттүүлүгүнүн негизи – 75 волостту бириктирген Кара-Кыргыз автономиялык облусу түзүлгөн, анда 4 район, 6 шаар, 721 айыл, 727 айыл жана 5 чарба бар.

ВЫПИСКА

*из постановления ВЦИК
от 14 октября 1924 г.*

Всероссийский Центральный Исполнительный Комитет постановляет:

„...4. Во исполнение выраженной всеобщей воли рабочих, дехканских масс кара-киргизского народа, предоставить право кара-киргизскому народу выйти из состава автономной Туркестанской ССР и образовать Кара-Киргизскую автономную область в составе РСФСР“.

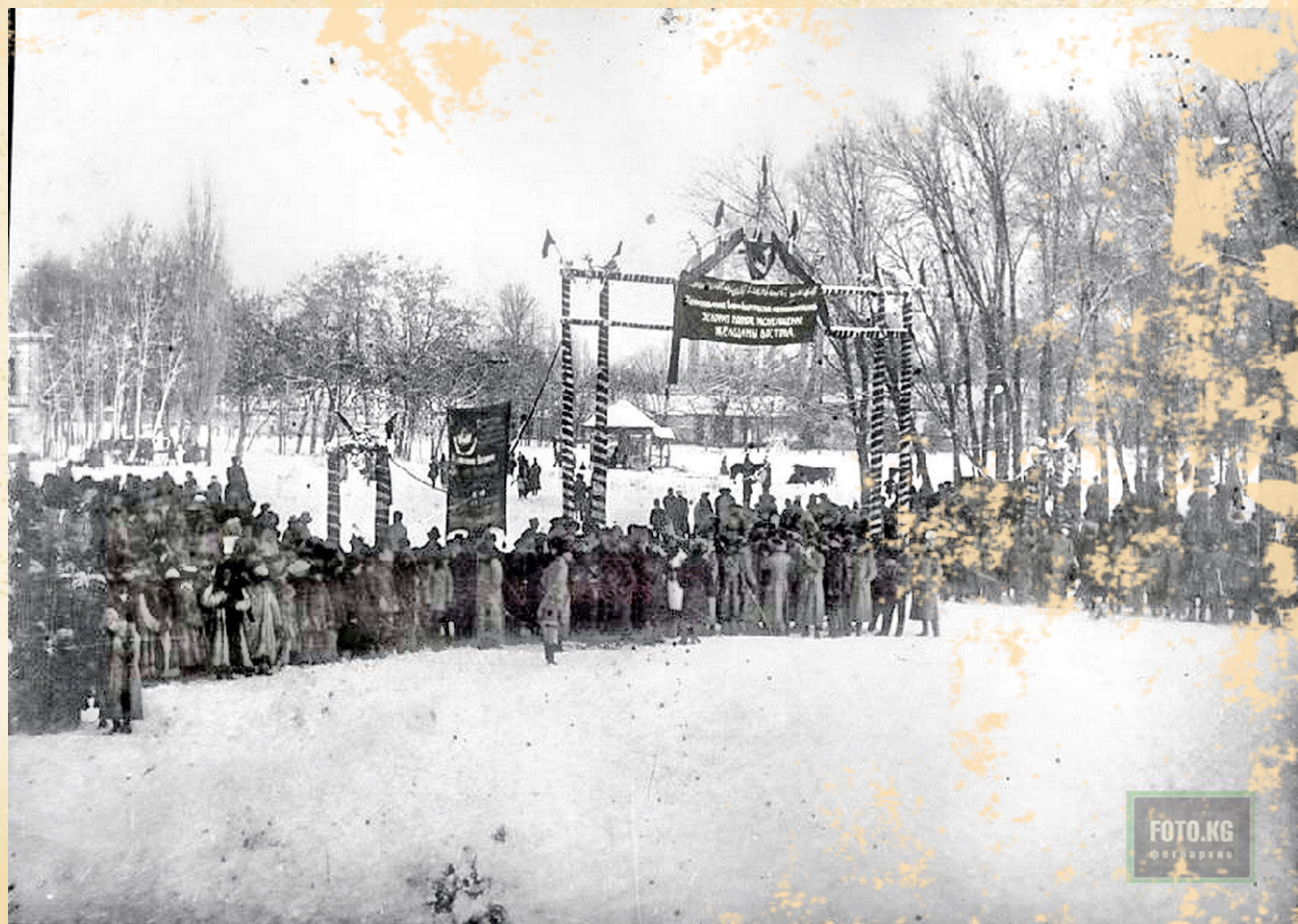
1925-жылдын 15-январында Бишкекте кыргыз элинин улуттук мамлекеттүүлүгүнүн түзүлүшү расмий түрдө жарыяланган.

Салтанаттуу жыйынга Кыргызстандын төрт районунан келген советтик, партиялык, профсоюздук жана коомдук уюмдардын өкүлдөрү катышты. "Кыргыз автономиялык облусунун эмгекчилерине" багытталган кабыл алынган Декларацияда кыргыз элинин кылымдар бою көксөгөн тилектери жана көз карандысыздыкка болгон умтулуусу орундалганы, кыргыз элине өзүн автономиялык облус катары түзүү мүмкүнчүлүгү берилгени жана кыргыз эли өзүнүн экономикасын жана маданиятын өнүктүрө ала турганы өзгөчө басым жасалган. Декларация жарыяланган күн, 1925-жылдын 16-январы, майрам күнү деп жарыяланган.

Декларация жарыяланган күн, 1925-жылдын 16-январы, майрам күнү деп жарыяланган.

Пишпек шаарынын административдик борборунда жайгашкан облустук революциялык комитет 1925-жылдын январында автономиялуу облустун бөлүмдөрүн жана башкармалыктарын түзгөн: административдик, финансылык, жергиликтүү чарба башкармалыгы, айыл чарбасын башкаруу, соода, элге билим берүү, саламаттыкты сактоо, эмгекти социалдык камсыздоо, жумушчулар жана дыйкандар инспекциясы, статистикалык бюро, Мамлекеттик саясий башкармалыктын облустук бөлүмү.

Кыргыз автономиялуу облусунун түзүлүшү салтанаттуу жарыяланып жаткан учур. Пишпек, борбордук аянт. 1925-жыл, январь

Кыргыз автономиялуу облусунун (КАО) аткаруу комитетинин президиумунун мүчөлөрү, белгилүү мамлекеттик жана маданий ишмерлер.

Жайнак Саадаев (сол жакта биринчи), Жусуп Абдрахманов (сол жактан экинчи), Николай Узюков, Абдыкадыр Орозбеков, Илья Фатьянов, Ыбрай Тойчинов, Дали-Мырза Зульфигаев, Бех-Иванов, Тюрин, Рюмков жана Нуркул Кулназаров.

Фрунзе. 1926-жыл.

Кыргыз автономиялуу облусун (КАО) республика макамына өткөрүү боюнча комиссия.

КАОнун Коммунисттик партиясынын катчысы Жайнак Саадаев (1-катарда сол жактан биринчи), Борбордук аткаруу комитетинин төрагасы Абдыкадыр Орозбеков (тебетейчен), КАОнун аткаруу комитетинин төрагасынын биринчи орун басары Жусуп Абдрахманов (2-катарда сол жактан экинчи), РСФСРдин Эл комиссарларынын кеңешинин төрагасынын орун басары, теги казак революционер Турар Рыскулов (көз айнекчен), Абдыкадыр Орозбековдун орун басары Илья Фатьянов.

Фрунзе. 1926-жыл.

1- ФЕВРАЛЬ 1926 -ЖЫЛЫ КЫРГЫЗ АВТОНОМИЯЛЫК СОВЕТТИК СОЦИАЛИСТТИК РЕСПУБЛИКАСЫ УЮШУЛГАН

СССР Бүткүл союздук борбордук Аткаруу комитетинин кабыл алган токтомуна ылайык, Кыргыз Автономиялык Советтик Социалисттик Республикасы уюшулган. Кыргыз АССРинин курулушу 1925-жылдын ноябрь айында өткөн Кыргыз Автономиялык Облусунун III сессиясынын чечимине ылайык ишке ашырылган. Сессияда Автономиялык Союздук Республиканы уюштуруу чечими чыгарылган. Токтомдо каралгандай, Кыргыз АССРи мурда белгиленген чекте, РСФСР курамындагы федеративдик шартта куралган. Кыргыз АССР Элдик комиссарлар советинин биринчи төрагалыгына 25 жаштагы Жусуп Абдрахманов дайындалган. Борбору - Пишпек шаары. 1926-жылы 12-майда СССРдин Борбордук Аткаруу Комитетинин Президиуму анын атын Фрунзе деп өзгөрткөн.

РСФСРдин Бүткүл Орусиялык Борбордук Аткаруу Комитетинин 3-сессиясындагы кыргыз делегациясы Кремлдеги кыргыз турмушунун этнографиялык көргөзмөсүндө.
Ж. Абдрахманов жогорку катарда оңдон үчүнчү.

Фрунзедеги Кыргыз АССРинин Биринчи Уюштуруу Съездинин жыйындар залы.

КАОнун Коммунисттик партиясынын катчысы Жайнак Саадаев (1-катарда сол жактан биринчи), Борбордук аткаруу комитетинин төрагасы Абдыкадыр Орозбеков (тебетейчен), КАОнун аткаруу комитетинин төрагасынын биринчи орун басары Жусуп Абдрахманов (2-катарда сол жактан экинчи), РСФСРдин Эл комиссарларынын кеңешинин төрагасынын орун басары, теги казак революционер Турар Рыскулов (көз айнекчен), Абдыкадыр Орозбековдун орун басары Илья Фатьянов.

Фрунзе. 1927-жыл.

Кыргыз АССРинин съездинин ачылышы

КАОнун КАССРге айланышы менен Кыргыз АССРинин аймагы 1991 чарчы километрге, ал эми калкынын саны 2 889 911ге көбөйдү, анткени ага коңшулаш Өзбек жана Казак республикаларынын курамында болгон, калкынын көпчүлүгүн кыргыздар түзгөн райондор кирген.КАОнун КАССРге айланышына жана Кыргыз Автономиялык Республикасынын мамлекеттик бийлик органдарын жана башкаруу органдарын түзүү зарылдыгына байланыштуу КАОнун Аткаруу комитети райондорду жоюп, кантондорду түздү.

Съезддин баяндамачылары И.А. Фатьянов, Эл комиссарлары кеңешинин биринчи төрагасы Ж. Абдрахманов жана облустук аткаруу комитетинин жана Борбордук аткаруу комиссиясынын биринчи төрагасы А. Орозбеков болгон.

1927-жылдын 6-марты

Кыргыз АССРинин съездинин ачылышы 1927-жылдын 6-марты

Кыргыз АССРинин Советтеринин Негиздөөчү Съездинин урматына аянтта майрамдык митинг өттү.

Биринчи Бүткүл кыргыз Советтеринин Уюштуруу съезди Кыргызстандын тарыхына кыргыз элинин советтик мамлекетин түзгөн жана анын экономикалык жана маданий өнүгүүсүнүн келечектеги жолдорун белгилеген окуя катары кирген.

Кыргыз АССРинин Борбордук Аткаруу Комитетинин биринчи чакырылышынын биринчи сессиясы 1927-жылдын 12-мартында өткөн. Сессияда Кыргыз АССРинин Борбордук Аткаруу Комитетинин Президиуму — мамлекеттик бийликтин жогорку органы — шайланган, анын курамына 17 мүчө жана алты талапкер, ошондой эле Президиумдун төрагасы, анын эки орун басары жана катчы кирген. Сессия ошондой эле Кыргыз АССРинин биринчи Өкмөтүн — Элдик Комиссарлар Кеңешин — түзүп, анын төрагасын, эки орун басарын, Бүткүл Россиялык Борбордук Аткаруу Комитетинин Президиумундагы Кыргыз АССРинин өкүлүн жана комиссарларды бекиткен. Ошентип, Кыргыз АССРинин мамлекеттик бийлик жана мамлекеттик башкаруунун жогорку органдарын түзүү аяктады. Кыргыз АССРинин Конституциясы кабыл алынганга чейин, алардын ишмердүүлүгү 1927-жылдын 21-мартында Бүткүл Россиялык Борбордук Аткаруу Комитетинин жана РСФСР Элдик Комиссарлар Кеңешинин токтому менен бекитилген жана күчүнө кирген Кыргыз Автономиялык Советтик Социалисттик Республикасынын мамлекеттик түзүлүшү жөнүндөгү Жобо менен жөнгө салынган.

Биринчи чакырылыштагы Кыргыз АССРинин Борбордук Аткаруу Комитетинин Президиуму. Жогорку катарда оңдон баштап биринчи орунда Ж. Абдрахманов.

1936-жылы 5-декабрда СССРдин жаңы Конституциясы кабыл алынгандан кийин, Кыргыз ССРи СССРдин курамында тең укуктуу союздук республика катары түзүлгөн.

1936-жылы 5-декабрда СССР Советтеринин кезексиз VIII съезди тарабынан кабыл алынган СССРдин жаңы Конституциясына (Негизги Мыйзамына) ылайык, Кыргыз АССРи РСФСРдин курамынан чыгарылып, Союздук Кыргыз Советтик Социалисттик Республикасы болуп кайра түзүлгөн, анын Конституциясы (Негизги Мыйзамы) 1937-жылы 23-мартта Кезексиз V Бүткүл кыргыз Советтер съезди тарабынан кабыл алынган.

